

Karel Brušák

**Básnické
a prozaické
dílo**

CHERM

Praha 2009

Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky a za přispění Nadace Český literární fond a Nadačního fondu Obce spisovatelů.

DĚKUJEME

paní Zuzaně Slobodové za energii a aktivní pomoc při práci na této knize.

© Karel Brušák – dědicové, 2009
Editor and epilogue © Vlasta Skalická, 2009
Translation © Zdeněk Hron, 2009
Illustrations © Jana Majcherová, 2009
© Cherm, 2009

ISBN 978-80-86370-40-8

Poezie

S mlýny usmívem, kufodivni spěšně a
věně vyronali své. Heptali se na příbuzné a
rojem, nebtičeli a nebyli sousedští. ~~Heptali~~
~~spravedlnost, které~~ Heptala to spravedlnost, které
hruběm napomenutím propouští ničemky, vrac
špuntovku nebo draka. Tato spravedlnost by
ilís strojné a s ~~byly~~ audita náš fa
lu vzala vše, do čeho jí nic nebylo. A od řad
odí policie blavném vehodem?

Tato a jiné jiných pochybnosti. C
dy? Dávno již zruželi - a kle, dveře jsou
raseny a mnoho podivných otázek nás zuep
puje.

Karree ovšem dveře povolují a selu
té se naplní. Kypí se náhle objevuje díle
t jeho podobní. Kapřahuje rukou a třetí jí
uté v prostoru. A ne jejím žonei, nabodnuto
co prostu se objevilo něco podobného, co jsme čel
e v routě, pohleďte jen, je něco, co rozveselí
toho, kdo stratil poslední zub, co způsobí
se tato smetěra rozchechtala jako valn
depujmi pruty. Tři strážníci, zloaveni helu

Narkóza

Mulová maska mne na ústech příjemně studí,
posledně vnímám šplouchání vody,
nizoučké vlnky zelených jezer
uprostřed hor. –
Chřípě mi příjemně dráždí
sladký pach rozkoší nepoznaných,
nejvyšší uznání hedonismu.
Genius éteru půjčí mi sílu,
převede z života plného bolu
do modrých lučin anestezie.
Dunivé hučení zvyšuje tóny,
odporně přesládlý pach
mi brutálně ledoví údy,
– ne, nechci být neživou,
bezvládnou masou,
já strhnu tě, ohavná, dusící masko! –
Nic, jenom bolestný, chraplavý sten
a vplouvám do tichých přístavů noci.

Letargie

Nezapálená cigareta ve vyhublých prstech
mužství zkaženého,
jak uzoučký svitek pergamenu ortelem
smrti popsaného – – –
ftizický profil ženy plačící na kraji chodníku,
zelená reklama v pozadí povlak je letního rybníku,
v kalichu gladiol skryto je celé tvé hoře,
boulevardy hučí a řvou jako zpěněná moře
a studeně svítí v nich beztvarých mrtvol miliony,
pobitých atletů zničené legiony
v temného Kosmu mrazném objetí
Molocha drobnohledné oběti...
Armády nevěstek, panen a mnichů,
kletby a nadávky v kostelním tichu,
svět zrudl odleskem krvavé záře,
raněných vojáků zmučené tváře – – –
život je operace bolestivá, těžká,
neboj se, chirurgu, narkotik dneška,
v plyšové mlze cigaret kouře
běsnících nervů ztiší se bouře...
Tisíc světél na užaslé obloze velkoměsta
zšeřelé uličky starého města,
na věži synagogy rafije hodin jdou zpět,
ve filmu neexponovaném je celý můj svět,
řeřavý oharek cigarety na mechu vyschlého lesa,
oběšený paranoik se studeným dýmem stoupá
na nebesa – – –

Nemocný soumrak

Dozněla fádní melodie světla,
a na obzoru lesy rudě řeřaví;
květnová noc rozbitá mračna smetla
a tesá do nich matné skulptury.
Kaštany poznovu bílými svícny
zázračně ve větvích rozkvetly.
Nezbytní milenci se toulají alejí.
Tu v neklidné ticho protivné zvuky vylétly
a přece se milenci v aleji nesmějí.
Kdosi se chechtá mrazivě, trpce a ironicky,
jen psanci a prokletí se takto smějí vždycky.
Snad nějaký vrah si právě otvírá nebesa,
snad také dnes je doktor Faust panic
a Markétka prohnaná maîtressa.
Tisíckrát za večer se nebe otvírá,
tisíckrát za večer celý svět umírá,
a z celého bolu už jenom dvě ruce zbyly
a ubohé, pokorné, stonavé oči.
Dvě hubené, bílé a studené ruce,
jichž prsty se chvějí
a těší oči zarudlé pláčem.

Opilý potápěč

Opilý potápěč v děravém skafandru,
nořím se
v špinavě blankytné moře.
Vysoko nade mnou v tekutém vzduchu
dreadnoughty plují a transatlantiky.
Potkávám kapitána Nema,
v smaragdové jeskyni
píská na ochočené delfíny.
Utonu
jak naše oči,
Zelená Kráska se rty promodralými.
Dobrosrdečný argonaut předpovídá bouřku
v podmořských džunglích.
Řasy jsou rvány s kořeny,
růžové medúzy na smrt jsou bledé,
srdnaté houby jsou zbobtnalé hrůzou.
Dactylophorus opustil nadobro moře,
aby si zazpíval pod širým nebem.
Vichřice se přehnala,
melancholická lilijice je sněhem celá
bílá.
Na rudé podušce z korálů,
zaváta bílými aktinidiemi,
spí má
milá.

Nádraží

(Příteli Miloši Horáčkovi)

Nádraží není jen rozcestí;
nádraží vesmírem jest
cítíte dálky kouzelné
a vůni neznámých cest.
Odtud se rozváží po Zemi
naděje, láska i z klamání,
tady je brána do světa;
podlehni jeho volání!
Chtěl bys být Markem Polo,
Humboldtem nebo Hedinem,
zbožňuješ tajemné šero a živelný hluk
v zatuchlých jeskyních z traverz a ze skla
a vzpomínáš na doby, kdy jsi byl kluk. –
Což nechceš už jeti na Ceylon?
Uvidět Tower v Londýně?
Odjet třeba do Kingsbay?
Navštívit milou v Kolíně?
Říkáš, že Prahu rád opouštíš
a přece tě něco k ní víže –
leč dříve, než se rozloučíš,
odjíždí rychlovlak do Paříže.

Jednou se všechno vysvětlí

Jednou se všechno vysvětlí –
jednou zmoudříme a poznáme, že jsme se trápili
zbytečně,
přijedeme cizí a zůstaneme stát na peroně,
nepoznávající hrnečky s květinami a nový nátěr dveří.
Bude to pozdě večer,
kdy poslední vlak zvolna zapadá do tmy
a odnáší ty, na něž jsme věčně čekali.
Za svitu unylého měsíce
půjdeme k tiché vesnici,
vzpomínající po cestě na vše, o čem jsme snili,
na vše, co nám kdo vzal a co jsme promarnili
a budem velmi znaveni: vždyť život je tak dlouhý,
a Penelope zemřela už jistě z marné touhy –
Potom se zastavíme uprostřed cesty
a obrátíme se, abychom se vrátili
a vyčkali na chladném peroně
příjezdu prvního ranního vlaku...

Poledne

Telegrafní dráty zatížené jinovatkou,
závěje sněhu na pokraji silnice,
vrávoravé vrány krákající nad holými topoly,
ztuhlý rosol mlhy,
tvrdá halda lesů
a opuchlé, oranžové slunce.

Odjezd

(Poème pour Herta)

Čas vyklouzl z jejich spojených dlaní
a rozstříkl se po dlažbě
jako křehká váza
na víčkách zaleskla se rosa svítání
řeřavý oharek na mechu lesa
nejisté stíny kajícnic vstoupily na nebesa
a štěstí zhořklo v prolamovaných mřížích
zahradních dveří

Šli zvolna ulicí
a kudy chodili
hříšnice svítily slzy ronily
šli zvolna ulicí
ve světle svítlen
se mrtvě odrážel nevyspalý den
galantní stromy hladí jejich hoře
nervózními prsty
šeptají sladké sliby chladnými ústy
uzřeli rudou skvrnu
ach vlastní krve
vše musí umřítí
co slíbili si prve

tma mlhou ředí se
a vy se propadáte
to znáte
posupná okna zamčených domů
musíš odjetí
nervózní prsty stromů
již jenom objetí

rudé květy jež zklamou
pláč který praví na shledanou
a vítr šeptá
dvě smutná jména

Ironie

Znavené sasanky se neprobudí ze sna
tichý pláč nebes nepřivolá den
věžňova kobka vždy zůstane těsna
nepřijde nikdo budu samotn

Samota vám musí být vítána
Jak byste jinak chtěl psát básně
Ostatně večer jdete do divadla

Jediné světlo plane v ulici
a do duše se zvolna smutek snáší
rty zůstávají mlčící
bolem jež nikdo nezaplaší

Ach to ovšem známe Bezdůvodný bol
Jste příliš líný Chodíte pozdě spát
A pozdě vstáváte
Měl byste ráno cvičit

Má milá život mi uplynul
přál bych si nemít myšlenek
proč jenom myslím na tebe

Promiňte, ale dovedete se skvěle přetvařovat
Vidím přece ve vašich zaječích očích
že na život poplašeně čekáte
a maje tak málo myšlenek
modlíte se horoucně aby nějaké přišly

Neznám vaší milé
ale bylo by mi milé
kdybyste co nejmíň lhal
No a co dál

Zas vidím v dýmu cigaret tvé srdce obnaženo
umírající lotose ubohá ztracená ženo
nemysli na mne až odejdu
odejdu navždy a nepřijdu
pro mne víc plakat nemusíš
zůstaneš pokorná odpustíš

Znal jsem ji také
Bylo jí tolik, jako nám oběma dohromady
Vy jste viděl lotos Byla ztracená ovšem
jsou-li ztraceni lidé kteří si pískají
Brečela často ale nevzpomínala
Byla velmi výřečná popudlivá a hrubá
Trochu jsme se jí báli poněvadž velmi páchla
jodoformem
Dělala si z nás obou blázny
Z jednoho však víc
Uniká život hlava je pustá
nervy jsou stromy hořící
ženy jsou těžké parfémy
koktajly smaragdy jiskřící

Hlava bývá pustá a často konstantně
stromy bývají často v plamenech
ale ženy parfémy a koktajly
dává do básně obyčejně ten
kdo čte d'Aurevillyho zná ženu jen z La vie parisienne
a pije minerálku

Kdo jsi Kdo jsi
Zúčtuji se svým stínem
Nechci nalézt svou mrtvolu
Opilou rudým vínem

Jste unaven Jak žvaníte
Jste směšný ale nemohu se smát
Jděte si raději lehnouti
Nanovo o všem bude se vám zdát

Bezdvůdný smutek

Světla již pohasla, jen sníh se měkce snáší
a smutek do duše, jež nic už nezaplaší,
mdlý, bezdvůdný bol, že všechno marno bylo,
že vlhké předměstí nám mládí usmrtilo,
jazzband, dým cigaret, perverzní lásky, hráči,
marně se zpěčovat osudu, bdící spáči,
jen věčně trpěti za nespáchané hříchy,
věčně se schovávat z falešné, směšné pýchy,
jen oplakávat vše, co nebylo a není,
a nikdy neprosit za snadné odpuštění...
Těkati sám a sám, ztracen jiným i sobě,
zbaběle umírat a dusit se v svém hrobě,
být věčný opilec a věčně žízeň míti
a také tehdy snít, když zakázali sníti,
jak bludný meteor jenž hasne než se vznítí,
jako kříž na horách, jak laň, která jde pítí,
jak matčin měkký klín, jak hráč na mandolinu,
jak vášní zpitý stín, jako milenci v kinu,
jak marné volání, jež smutně zmirá v šeru...
Noc.
Stopy ve sněhu.
Dvě rány z revolveru.

Zlatokop

Červená řeka přináší
předvěkou faunu:
Miluji reje hlučící
opilých faunů.
Znavený chemik vynalezl zlato
a bledý básník vlasy nevěsty.
Ze slunce tryská roztavené zlato:
Miluji ten prach nebeský.
Rýžujem zlato a hromady písku
se ještě lesknou kovem –
klečíme na břehu a rýžujem zlato
a plno zlata je kolem.

Údery do prázdna

Protože signály svítí rudě
protože semafor je hákovitý kříž
po ulicích bloudí nezaměstnaní
přepych bída nenávist
Voláme Společnost národů
myslíce dreadnought dělo otravné plyny
Ale květy jabloní přece volají jaro
mladí srdci vycházejí na vlhká luka
a třpytivá Vega na noční pouť
Sbohem buď sbohem
Nemysli na lásku
až budeš sama
Hvězdy již nesvítí pro nás
Gramofon umlkl
gondoliér oněměl
Doba jsou koleje
Neslyšíš ze sna výstražné pískání vlaků?

Vlhký večer

Ohně jsou vzdálené,
noc zelené má šaty.
Ach, tóny, zmáčené
falešnou mlhou z vaty!
To jste vy, Jepice?
Proč nejdete už spáti?
Těší mne velice;
já si však nechci hráti.
Je lépe přemýšlet, než umíratí láskou,
líp nežli Jepicí, je býti střídmou Vážkou.
Opětně do lesa
jdou milenci si lháti.
Ne, není proč již déle žít
a není pro co lkáti.
Jak láska věčně slaví ples,
svět nepřestane pěti;
co na tom, že jsou vrazi dnes,
ti, kteří byli děti.
Dál harfa pláče píseň svou,
noc odložila šaty,
a tóny udušeny jsou
falešnou mlhou z vaty.

Paříž

CHAMPS ELYSÉES

Protáhla se neočekávaně
pod Vítězným obloukem
a rozlila se nedočkavě mohutným proudem
aby se ztratila v Place de la Concorde
Kavárny Výklady automobilek Palace Hôtel
Automobily autobusy autobusy automobily
Hluk je rytmický a zpívá
To je tedy Paříž
Nespočetně vozidel
Strážníci s bílými hůlkami
průměrné dívky
nedbale oblečení mladíci
lidé sestupující spěšně do stanice metra Georges V. –
Srkáme aperitiv u malého stolku před kavárnou

MUSÉE LOUVRE

Umělecké výtvořy památky skvosty a haraburdí
se nakupily na jediné místo
Vénus accroupie
La Joconde
Buddhova soška Nožík se šestnáctého století
Michelangelovi Otroci
Korunovační předměty
Vyjevení cizinci s červenými průvodci v rukou
Le guide Der Fremdenführer The Guide
Angličanky sedí na červených pohovkách
před Vénus de Milo

Vénus de Milo découverte en 1820 dans l'île de Milo
Le public est prié de ne pas toucher
Malíři pracují netečně kopie
Výpravy proletují sály jako poplašené rychlíky
Unavené publikum odpočívá

I N V A L I D E S

Sarkofág z červené finské žuly
Dvanáct soch pět metrů vysokých
reprezentuje dvanáct vítězství
Velikého Korsikána
Chcete-li můžete se jít podívat
na jeho vycpaného koně a vycpaného psa
Chci aby můj popel odpočíval na březích Seiny
uprostřed francouzského lidu ježž jsem tak miloval
Invalides
V každé demokracii je něco monarchistického

S A I N T M A D E L E I N E

Saint Madeleine
Saint Madeleine
Takhle stavěli staří Římané –
zábradlí schody bílé sloupy štít s Ježíšem Kristem
hodiny utopené v spoustě automobilů
malá prodavačka fialek –
Dostaveníčko milenců – –
má milá můj milý
Čekáš tu dlouho
Půjdeme spolu do Parc Monceau
M'aimeras-tu toujours?

M U S É E C A R N A V A L E T

Skleníkový pach literárních salonů
Kabinet Mme de Sevigné
Voltaireova pracovna
Mdlá vůně Paříže sedmnáctého století
Proto tedy byla Velká Revoluce
Frygická čapka a dřevěný model gilotiny
Ach Mme Georg Sand
ach otisk ruky Chopinovy
Pardon, monsieur, ou se trouve la station
de métro s. v. p. ?

P A R I S E N N U I T

Světelné reklamy
Citroën na Eiffelce
Ozářený obelisk na Place de la Concorde
Venuše u Seiny
Opera
Cizinci se obdivují zařízení
Nerozumějí ani slova z toho co se hraje
Attention! Autocar Paris en nuit
Noční Paříž za 35 frs
Folies Bergères
Moulin Rouge
Moulin Galette
Casino
Vy jste tu ještě Josephine Baker?
Montmartre Montparnasse
Ó absint je možno pít jinde též
Ovšem je krize Bohémů je málo
Filles et leurs compagnos
The Jolly Joker Le chien qui fume
Nechodte kolem Halles
Rána jsou všude ošklivá
L'ami du peuple! L'Intransigeant!

ÚSTŘEDNÍ TRŽNICE

Barikády ze železa a skla
Hory zeleniny Moře ryb
Hekatomy masa Pole sýrů
Oblaka ovoce
odporné ovzduší jež kousáte a vyplivujete
jako žvýkáci gumu
Co bys tomu řekl dnes Emile Zolo?
Nezaměstnaní
Banánových slupek je tu pro všechny
Halles centrales
Až nebudeš mít kde spát
Halles centrales

Vůz sena

Sníh zasypal město.
Řezavý mráz tě do lící pálí,
je zimní ráno, matně ocelové,
lidé jdou do svých zaměstnání.
Ulice je smutná,
jako oči žen, jež potkáváš
a které se teprve vracejí domů,
přízraky trpké a bláznivé noci.
Náhle však vidíš:
do vyhaslých očí stařeny ulice
radostný, bílý paprsek skočí,
vůz Helia otce,
vezoucí dědictví sladkého léta,
koncentrované paprsky hřejivé hvězdy,
obrovská konzerva sluneční síly –
vrchovatá fůra sena.
Ulice zjasní, lidé se otočí,
jímavý parfém kolem zavoní
známý a nezvyklý –
polykáš vůni a pozvedáš obočí.
Uvidíš vůz a zůstaneš státi
podivné teplo ti zahřeje prsa
vzpomínáš na léto,
na malou louku na kraji lesa,
na řady sekáčů,
na vůni slunce,
na dívek lýtka opálená.

Koně se na tebe usmívají,
vesele foukají z úst mraky páry,
zvedají nožky a podkovy zvučí,
koníci necítí únavy –
vždyť vezou sluníčko kamarádům.

Nálada

Na nábřeží u Areny
stojím podepřen o zábradlí,
v duši mám pokoj a mír
klidně poslouchám emauzské zvony
přes zamrzlou řeku
s deskriptivou reflexů elektrických lamp na mostě,
po kterém přejíždí kouřící sentinel
ty nevíš, že myslím na tebe
nechtěl bych mysliti na nic –
ubohý zlomek atomu
stojím na nábřeží života
život však pro mne už neplyne
spálil jej třeskatý mráz
jako zamrzlou řeku –
paralely stylizovaného génia starého pana Edisona
se nechvějí ve vodním proudu
řeka je zamrzlá –
život se zastavil – –
přál bych si nemít myšlenek – – –
proč jenom myslím na tebe?

Impromptu

Toho dne,
vzpíraje se naposledy a zcela zbytečně odpornému osudu,
mučícímu mne se sadistickou titěrností,
prchám chladnými pohořími peak-iků,
slyše ze sna elektrické tramvaje hráti árii z Bludného
 Holandána
na trolejové vedení svých nervů –

toho dne,
vymýšleje stále nové a nové variace na týž motiv,
nechávám svůj spleen na pospas vášni a horečce
a poslouchaje melancholický nářek autobusových
 pneumatik
na vlhkém, asfaltovém těle velkoměsta,
spjím se nekonečným vlněním rozbité gramofonové
 desky – –

toho dne,
odhazuje poslední přítěž z děravé gondoly,
pokouším se naposledy přistáti v páchnoucí,
 dezinfikované zátoce
a ztrácejí jantarové, rozmoklé kotvy,
topím se znovu, beznadějně a definitivně
ve fialové laguně tvých temně podmalovaných očí – – –

Děšť šumí v okapu

Děšť šumí v okapu
monotónním rytmem pláče –
vždyť není to děšť,
vždyť není to pláč,
to kanou slzy symbolistů.
Stékají smutně po bílém těle Diany
v Jardin du Luxembourg
a skrání v rue Grenelle Penseura Rodinova.
U Opery je asphalt jimi zvlhlý,
na dělech Invalidů kouzlí patinu.
A také srdce tvé je jimi zaplaveno –
což nevzpomínáš již,
nad ničím netruchlíš?
Ach, bezdůvodný pláč.
Děšť šumí v okapu.

Protivné ráno

Ulice zívá
Spěchám
Učedník v černé plášti veze na vozíku zeleninu

Dívka kterou obvykle potkávám
Na druhém rohu
Má zavázané oko

Tramvaje mají zvonce obaleny pavučinami
Všude tolik lidí Všude tolik lidí
Shrbená stařena je povalena autobusem

Kusá paleta

běl operační stůl a padák pilota
mír křídel andělů tesknota bez okrajů
útroby lastury silnice života
voskovic střídmy pal vejčité ticho rájů

žlutá zlať housenek lezoucích po broskvích
bláznivá bolest žní a ostré drápy slunce
radostná početí nepotlačený smích
pevných žen které jdou na vlasech z klasů věnce

zelená amplion jenž chrčí před cirkusem
koláče po kravách mlha jež táhne z lesů
zrcadlo kuplířky hříšník dávící hnusem
sosnami skrytý lom který se dávno sesul

červená střepy skly pláč panen ostří břitvy
pták s křivým zobanem rozlamující mračna
lhostejné ňadro žen trpce planoucí přítmím
děs prvně rodičích noc krvavá a strašná

fialová jak moře kolomazi
které se valí po Václavském dolů
tiára papežů loď chrámu v němž mne mrazí
mdlá vůně bodláků jež trhali jsme spolu

černá smrad kováren chvat věčných rychlovlaků
samety milostnic nebesa havíře
náručí figurin se srdcem vlkodlaků
ztrhané žíly měst v nichž hučí to a vře

modř tíha pohoří a síla okeánů
neměnnost pomněnek kvetoucích stejně znova
plachtoví oblohy a inženýrských plánů
modř píseň ledovců a víra dělníkova

Má ženo

Má ženo světluško mé víry
psanci pod metlou pranýřů
ve sklepích kterých raubířů
své strašné životy jsme žili

Má ženo lístku jitrocele
jakými hvězdy jsme došli
pod kryptou tísně srdce smělé
na mechu liščí stopy nespatří

Má ženo fregato mé touhy
var hlubin pěnou barví zem
sinavé světélkují kruhy
větrným mořem odplujem

Vichřice bolestnou řeč změní
těch které jdem vystřídat
na žhavý zpěv a zapomnění
šťastných kteří nás nebudou již znát

Podzim

Podzime síti s uzly dešťů
listí padá tvůj němý vzkaz
Po tolikáté dneska zas
již nakláníš se k mému městu

Mlžinou dnů a dýmem země
tvé plachetnice těžce plují
Vítr rozplétaje své stuhy
po kraji trousí hořké sémě

pouze šípkovím rozdírán
Děšť slzavými šátečky
pláč ptáků padlých do léčky
nesměle stírá tiše hrá

Bojácným kruté dary zjev
jež neseš pro milence
Podzime uřícený srnče
Kdo smyje z listů naši krev

Prometheus

Ukován vlastní tvrdohlavostí,
ohni a vodě a větru na pospas,
ještě svírá v chabnoucí pěsti
trochu odvahy a vůle k utrpení
a do poslední svalené světlice rozmyslu,
kam již již stoupají vody lhostejnosti,
svolává poslední poradu vzpoury.
Ještě jednou se vzbouřit,
ještě jednou se obětovat,
za věčnou pravdu, spásnou myšlenku,
ještě jednou se vznést na měchu iluze,
nežli přiletí sup,
obratný operatér sebeklamu a megalomanie
a prapaměť útrov vyvrhne vůli
jako nestravitelnou houbu,
nežli se ubohost aktu projeví v celé jeho banalitě,
vzpourey ne za pravdu a za myšlenku
vzpourey za vteřinku svobody a za ždibeček síly,
vzpourey prokletého organismu,
vzpourey za eón svobody a za megadynu síly,
materiální revolty zparchantělé materie.

Zlatokop

Namísto noci se rozevřela propast
a dívenky odvracejí tvář
poděšeny závratí již v sobě probudily

Slunce mu poprášilo nebeským prachem
nepoddajné chromy
a zlatokop zas táhne dál
hrst plíšků pevně v dlani

Toť touha modřínů
budou mávat na rozloučenou
toť touha hor
otevrou vrata do rovin

Soutěsky rozbalte svůj dar
rozplačte se oči studánek lesklé jako bříska ryb
teď leží samotén
a z jeho probodeného krku
vyletují vlaštovky

Letí k oblakům
třebaže je prosinec
a jeho ruce odvyklé práci
jsou potřísněny zlatým prachem

Stromoví našich údělů

Ach vítr vítr černý kůň
již rozhrnuje stromoví
Modlím se aby tichý hlas
ryzejší nežli zvonky stříbra
zavázal oči odsouzenců
Modlím se aby vylekané děti
si ještě hrály na slepou bábu
Ach vítr vítr černý kůň
již rozhrnuje stromoví
Modlím se za vás za všechny
poslední živé mrtvých rodů
Modlím se aby bílé ruce matky
vám jemně klesly na víčka
Ach vítr vítr černý kůň
již rozhrnuje stromoví
Běda kdo uzří oblohu
To strašné světlo věští smrt

Zrcadlo, kniha, karta

1

Noc odkapuje jako lék
a zase otevřu svou divotvornou skříňku
budu-li s někým na okamžik sám

Rozeslat dotazy na všechny strany
vrátit se do pokoje který nenávidím
a čekat netrpělivě na odpověď

Není na světě země
kde bychom mohli svobodně žít
aniž bychom se musili červenat

Přicházíš neznámý a dýcháš na chladné zrcadlo
nevidíš se a přece se poznáváš
otvírám ti bez váhání pošramocenou skříňku

Slova mi unikají proti vůli
jako prodavači větrů za vichřice
má slova mé balonky

2

Poraněn kleštěmi pohrdání
nezrozený bratříček umírá
nezrozený bratříček prostředník
A zatím co kolem střílí do zástupů chudých
mlčení je svázáno a proměněno v barvu
z těch kdo měli být vykoupeni jsou pouhé přízraky
ale marné stisky rukou a úpěnlivé prosby očí

rozkvetly v úžasný evangeliář
století přejdou aniž kdo uzří
iluminace jejich hoře
Přízraky se potkávaly mnohokrát
a netušíce že oslepli
nikdy se nevzali za rozechvělé ruce
marně šeptali jména hvězd
město teplá zmije
jim klouzala kolem nohou

Zde si daly dostaveníčko jejich touhy aniž o tom tušili
mezi tisíci podobných smutných knih
součet jejich nocí a dní pečlivý a podrobný
běda neznamenal vůbec nic
nikdo netušil že strašné rozdvojení je dokonáno
neproměnili se zmizeli navždy
a na okna šplíchal májový déšť
koupel právě narozených cikáňat
a do oken šlehala červencová bouře
zkrvavělý bič šílených koní
a na okna šelestil prosincový smích
prsty paní které zemřelo děvčátko
a do oken zazvonila svatojánská muška
zapalujíc modrá světélka na hvězdném glóbu
jako když Pater Dominik otáčel elektrickým strojem
Panna Vodnář Blíženci
obrovské vejce předvěkého ještěra
a kniha mezi tisíci ostatními
všichni opuštění všichni spící
v bezdeché síni bez světla
Kniha je zapomenuta
a vypukne-li požár
vzplane šíleným plamenem
jakým hoří kacíři a mučedníci
plamenem neviditelným pro luzu
plamenem jenž přeskakuje z jednoho světa vesmíru
na druhý
a všude rozžihá úchvatnou záři života

Zrcadlo osleple
Zmizela kniha
Vězeň je sám

Co zvaží váhy?
Co přetne meč?
Vše popleteno

Na bubnech zmaru
zní lidská kůže
Vězeň je sám

Šílenství očí
rozhodnost úst
jezero smývá

Ó klamy hájů!
Volnosti sílo
oběti krásy!

Leč vašeň země
zvědavě zdrtí
perlové mříže

Prchají kryptou
Blíženec zaštkal
Voněla plíseň a smrt

Již ani hlesu
Ach něžná kobko!
Světlo jim drásalo tvář

Vězeň se děsí
slunce a moře
(Ach něžná kobko!)

A v dlani svírá
dědictví stínu
zmačkanou kartu

Přemožen strachem
své prohry vidí
tajemství prosté

Dvojňadrá zrůdo
se dvěma srdci
ty podpalubí odvahy!

Ó karto vězňů
kreslená kreví
na tebe vsadili vše

Naději naději
za niž se stydí
život nás všech

A z této země
již zítra vyjde
poslední voják svobody

Slepec

Hluchoněmý a ospalec
chtěli mu darovati den
Pro barvu první neměl slov
druhý ji ukrad pro svůj sen

Prázdnou žhavou jako pec
hmatají prsty rozprýskané
a zraňují se o příkrov
nad kterým hrozné slunce plane

Interiér

Prý brzy bude odhalena
Rouška zlá červená
Čekání (hvězda beze jména
úzkostí zhášena)
A vzruchy tichem uhlodány
se děsí měsíce
Pod rouškou pláče bez přestání
Noc Lebka bez víček

Rybník

Ach pelikáne píšťala
zapadla do sítí
Oči mrtvých ptáků
jsou ledové poznáním
Věčný měsíc
(již jen astronomův model)
trpělivě rýsuje
víc než slova
míň než mlčení

Báň

Když jsem byl malý
měl jsem rybičku
v báni na krmení včel

Byla však zvyklá na říční vodu
na proud a na oblázky
nerostla a zahynula

Dnes vím
že také toto nebe
je jenom bání na krmení včel

Básník

Když její rudá, domýšlivá kštica
sestoupí zemřít v chladné lože slova,
zbaběle chrání útlý plamen svíce,
jež van roztančil křídla andělova.

Pod krajkou řas jí nemá něha kleká,
v jiskřičkách jíní naslouchajíc štkání;
leč zapomnění náhle hrana leká
mých pout, mých pout, jež zvoní bez ustání.

Obváta touhou nepromluvně prchá
té nešikovné, trpělivé dlani,
jež kvapně sevře – neplodný květ ticha –
mraznými plátky lítost po laskání.

Za dračími křídly

Já prosil krev ďáblů ať přejde mi v žíly
ledová nezkrotná krev
ať opilý zmírám a rodím se chci-li
nad hadrem lidských cév

Oheň a síra jež kolem se rvaly
ničící protivný hmyz
ať moje srdce na ocel kalí
smutné a bojácné kdys

Kéž vzejde ta setba
křídlatý plaz
Pohrdat sluncem naděje nedbat
a neznat čas

Ráno

A nebe bylo holubí a čisté...

JAROSLAV VRCHLICKÝ

Nebe je jarní a vaše.
Na prámu smrti je ráno.
A dravec choulí se plaše,
ač pouto přetrháno.

Je mrtev pýchy božec,
nevykoupěný zlem,
noc, modrý jednorožec
se zlatým Lůny klem.

Nebe je vaše a čisté.
Jen lev a slepý býk
jdou němě, chladně, jistě.
Že zemře pacholík.

Leč oslněné zraky
již nezří zvěrokruh.
Jsou vyplakány mraky
bolestí, vášní, tuh.

Nebe je vaše a čisté.
Bez klikatiny rýh.
Již marně hledali byste
sled bitev milostných.

Jen v bílých závojích
snad ještě spatřil bych
tu, jež tě čeká, Kriste,
jak snová síť tich.

Nebe je jarní a vaše.
Na prámu smrti je ráno.
Živote, sladkosti, naděje naše,
ó přívětivá, ó přesladká Panno.

Rozloučení

Ulicí plíží se soumrak.
Všichni již odešli.
Na letištích, omytých příbojem rozloučení,
rudý větrný pytel kreslí křeč větru.
Dnes večer, až lidé ulehnou,
váš stín, zelený v sodíkovém světle,
přejde kolem výhružného nádraží.
A v chladném pokoji, před malým plynovým krbem,
do jehož automatu hodíte šilink,
jeden z nás, unavený čekáním na Mesiáše,
jeden z nás, stydlivý a rozpačitý herec,
zahraje vám, potlačuje slzy a milosrdenství,
kratičkou pantomimu sebevraždy.

Montes Malditos

Po křivolaké stezce podráždění,
k vrcholu, který neexistuje,
mezek a člověk, ranci kletby dřeni,
se zvolna vlekou zdechnout do sluje.

Perný žár slunce. Bolestná běl firnu.
Svět, jenž byl stvořen, aby umíral.
Posupné oko v drsném nedozírnu
lhostejně měří agonii skal.

Prokleté vrchy. Bystřeň nemá břehů.
A echo je tu jenom ozvěna.
Kdys modlíval se: Pane, dej mi něhu.
A myslil: Má ji každá kuběna.

Zrazená země. Nahá v křeči smrti.
Ticho jak trapná pauza v zpovědi.
A dole ryby, olivy a děti
a černé hrozny o tom nevědí.

Což jsem ji neměl? Ano, ano, slyším.
Krev byla krev. A mezek usíná.
Vnitřnosti dravcům. Folianty myším.
Ach, kdo mu vrátí srdce zlosyna.

Život je dlouhý. Modliteb je málo.
Je příliš modři. Málo červánků.
A zhola nic, co snad by slibovalo.
Ať těch či oněch, dosti moldánků.

Zlý valoun slunce padá za lazy.
Ni tráva, ni zvíře. Jen zjitřená srež.
Zastav se mezku. Sejmeme provazy.
Prr, mezku, prr. A jdi, kam chceš.

Dělá se chladno. Krev a krev je mlha.
Mlha a mlha, to je samota.
Nic. Nikdo. Člověk. Šplhá se a šplhá.
Esta la reina ... Ona? Ano, ta.

Hra na svobodu. Schovávaná. Býti.
Je volba: ano. Skloň se pod jarmo.
Je volba: ne. Jak zajíce tě chytí.
Odnikud nikam. Návrat z nadarmo.

To téměř nic, ta nepatrná víra,
pokorně malá, bez odpuštění.
A přece jako obruč srdce svírá,
by nepuklo. Tak pláče... Sotva zní.

Končí se stezka? Nebo se jen kroutí?
Byli jsme chudí. Propast s propastí.
Zde trochu kostí. Dar za naše pouti.
Kosti. Ne, duše. Jako do pasti.

Pak až je budeš míti pochytané,
v těch městech dole necháš růsti pýr.
Jak pytlák vesmírný se za mnou kradeš, Pane,
s pastí a oky. Výše. Výše. Mír.

Dopolední pohřeb

Zde v koutě u nádraží
sešli se dnes jako včera.
Pomalu nebožtíky sváží.
Hrobník se modlí Apollinaira.

Dneska se pohřbívá.
Klinká umíráček.
Tulačka svádivá
v procesí plaček.

V předměstí bez pahorků,
u hrobu Cromwellovy dcery.
Dnes Kafku a Rilka a Lorcu.
Který je který?

Hrobník se domodlil.
a dá se do práce.
Budiž jim lehký jíl
předměstí svatého Pankráce.

Zasimulují dva tři vzlyky
s úsměvem na tváři.
Pohřbí své nebožtíky
než přijdou barbaři.

Pravěká krajina

Pravěká krajina s předpotopními stromy.
Kraj kalně kambrický, bezedně bezvědomý.
Kraj zrodu olova, hnědý a fialový.
Kraj, který Jokasta dá věnem Oidipovi.

Kraj krotkých jeřabin, kde Karkulka se skryla,
vyhřátý horečkou jak lázeň krokodýla,
kraj záškrťových snů a dětské otcovraždy,
vážného prozatím a komického navždy.

Krajíček lasiček s cecíčky na bříšku.
Těšíš se, čičinko? Nesor se, Vašíčku!
Kraj mateřštiny mé, oplzle satemové.
Krajina zlozvyku, který se paměť zove.

Od mlýna k myslivně si pšouká motocykl
krajinou zlozvyku, jemuž jsem neodvykl.

Shakespearovská krajina

Posunek šaška v černém rámu,
vřískavý plenér zpupných dcer.
Zas beznadějně popletla mu
smrt na jazyku pětiměr.

Impertinentní nápověda
přeskáčkou listy obrací
Benátky. Popeleční středa.
A Jessika se nevrací.

Birnamský les se mihl scénou
a mizí mezi skalami.
Kdos na kulisu zaprášenou
načmáral: Zita dala mi.

Krajina kruté rekvizity,
kde tklivě voní prach a kliš.
Lucerna, lepenkové štíty
a devět číší plechových.

Opona z vyrudlého plyše,
mlčící svědek závětný.
A černé vločky sněží tiše
na macbethovské pláň tmy.

Velikonoce

A nebe bylo holubí a čisté...

JAROSLAV VRCHLICKÝ

Nad Temží z vlaku pára syčí.
Na mostě čeká autobus.
Nachromlá křídla holubičí
ze sochy oprašují trus.

Arkáda mírně benátková
před síní jako hangárem.
Poznali se a beze slova
pomodlili se za jarem.

A řidič slézá ze své budky.
Jde vymočít se do parku.
Vydali počet za své skutky.
Trávník je plný oharků.

Je bledá. Křečové má žíly.
Škrtavý štěkot pudlíka.
Ta troška krve, kterou pili,
teď do kanálu utíká.

Nebe je chladné. Leží nazí.
V kamínkách čadí petrolej.
Mýdlo je mrtvé. Nebe mrazí.
Skutky, jež nejsou na prodej.

Rozpustila své vlasy rudé.
Pod páteř polštář dala si.
A na prsou jí po něm zbude
mdlá vůně krému na vlasy.

V gondole města leží nazi.
Dole má instalatér sklad.
Holubí křídlo, plné sazí.
Nemá jej ráda. Nemá ji rád.

Své rudé vlasy sepne sponou
a nezatouží po létu.
Prach usazený pod záclonou.
Prach z jaderného roznětu.

Je jaro pryč a není léto.
V sobotu bude Vzkříšení.
A ze všech lidí v zemi této
jen tito dva budou spaseni.

Pro tentokrát

Objetími a vytím a vzdechy a bolestí
ústy a očima a hmatem a vnitřnostmi
každou nechápající buňkou
svého složitého organismu
zaklínali jsme něco a mámili na něm
aby nám dovolilo nebýt sám a sama
aby nám dovolilo nebýt

Věk za věkem a prostor za prostorem
stonali jsme tuto existenci
roztříštěnou na milióny soukromých střeplin
zrnka písku jež každé zůstává osamoceno.

Ve chvílích bouří kdy blesky nám pomátly perspektivu
měli jsme vidiny žáru jenž roztaví písek
a rozproudí skleněnou řeku
v níž každý z nás bude nekonečným vláknem světla

A zatím to něco vidí jen šedivou pláž
a nepomyslí vůbec na jednotlivá zrnka
řekne si odplavím ji příbojem a nechám tam jen skálu
ta pláž mě omrzela
a z toho písku budu-li mít chuť
udělám dunu
na některé straně některého moře

Poslední vlak podzemní dráhy

Blondýna hrozně nalíčená,
já a pak černochoch s brýlemi.
Občas jí civím na kolena
a podřimuju chvílemi.

Striptýzka nebo tanečnice.
Neměla čas se odlíčit.
A od stanice do stanice
se mění vnitřní kolorit.

Kyvadlo názvů oklepává
ty prázdné hroby obětí,
jež dávno zavalila láva
v Pompejích mojí paměti.

Stanice „Královnina cesta“.
Prázdná má přesný obrys těl.
Tak vylít gypsem jejich gesta
i vědec by se zastyděl.

Zbabělci, blázni, anarchisté.
Kdo jejich gesta pochopí?
Černochoch čte v literárním listě
o umírání Evropy.

Co jsou vám platná rozhodnutí?
Zde výhybky se nemění.
Měla ho ráda k pominutí,
milovala ji až k šílení.

Prý navždycky jí zůstal věrný.
Kol rytmus srdce konejší.
Posílala si do prádelny
i kusy nejintimnější.

Vlak hučí jako černá řeka.
Černoch a já a blondýna.
Přednosta na náš odjezd čeká
a potom světla zhasíná.

Laskavý, černý proud nás nese
pod zasypaným Londýnem
a dávno než vy vzbudíte se
do moře včera uplynem.

Příchod

Ochrnuté prsty bezlistých větví
Bezmocnými gesty rození a umírání
Čmárají znaky v prosincovém větru
Tma světlo tma světlo světlo tma
Tma tma světlo tma
Kdysi v den definitivního činu
Světlo se oddělilo od tmy a tma od světla
Průchodní brána zůstala dokořán
Nastala krutovláda zákonů které nikdo
neformuloval
Hmota miluje hmotu a mysl je lhostejná
Je půlnoc příchodu
Okamžik prostoru mezi nebem a zemí
Objem času mezi světlem a tmou
Kratičká návštěva předznamenávající definitivní
příchod
Kdy dozraje čas
Kdy naplníš svůj úděl
Kdy se přijdeš kát za svou pošetilost
Kdy přijdeš zrušit krutovládu zákonů jež nikdo
neformuloval
Kdy slovo dozraje k výkřiku radostné hrůzy
A namátkově rozházené molekuly plynu rozplynou se
v nic
Kdy přijdeš kdy přijdeš kdy přijdeš
Pro úzkost lišky chycené v drátěné smyčce
Pro bolest velryby čtvrcené za živa v tovární lodi
Pro žízeň slona s ustřeleným chobotem
Pro utrpení lhostejně zplozených dětí
Pro hlad telátek ve velkovýkrmnách
Pro němotu psů s vyřezanými hlasivkami

Pro malichernost kosmických lodí
Pro soucit oběti a pro beznaděj kata
Pro naše zločiny minulé přítomné i budoucí
Kdy přijdeš soudit živých i mrtvých
Přijď

Dies cinerum (fragment)

Cor contritum quasi cinis
okamžik popela majícího nekonečný soucit s ohněm
okamžik středu majícího nekonečný soucit s počátkem
a koncem
srdce hrstka popela srdce chvíle středu
mající nekonečný soucit obětí s viníkem
soucit s Bohem toužícím jako narkoman chvějící se
po injekci
v této pomíjivé chvíli středu mezi světlem a tmou
mezi nocí a dnem stvořenými v třetí fázi stvoření
aby tento popel a tento střed trvaly věčně
aby nebylo šalivé myšlenky na požáry
aby nebylo stísňující myšlenky na vzkříšení
jen popel a jen střed
popel zvuku popel větru popel vzduchu popel bolesti
popel vody popel touhy popel něhy popel vědomí
popel světla popel soucitu popel času popel pokory
popel lásky popel pýchy popel duhy popel utrpení
popel prostoru popel soucitu popel myšlenky Boha
o Bohu
nepoužitelné stavivo ke změně
bytí v nebytí
existence v neexistenci
srdce hrstka popela
nikoli zkroušené ale jásající
srdce hrstka popela
nikoli kající ale spasené
běda jen v jediný pomíjivý okamžik
popeleční středy

Roca del Miserere

Nemilosrdní, k sobě připoutáni.
Děšť, srdce, suť, kus firnu v jezeře.
Na kámen ocel. Na kost led.
Obraznost, jež se sama vymyslila,
vymýšlí smrti a to uprostřed.

Pak vylezli jsme spolu k slitování
a nebylo se nad čím smilovat.

Pyreneje – Londýn, 1966

Monte Perdido

Mně ztratil ses, že chtěl jsem se ti ztratit.
Po jednom srázu cesta jediná.
Pusinku těm, jež zahynuly na cit.
Jak zlomený strom praskla lavina.

Rostou tu květy, které divně voní.
Bez konce láska. Vpravo, vlevo nic.
Jen stejné rokle, jež tu byly loni.
Je ve mně prázdno. Civím na měsíc.

Jsi tu či nejsi? Vše co vím, je nebe,
kamení, chladno, trochu měsíce,
má teplá krev. Víím sebe. Jenom sebe.
Nahoře bude sníh a vichřice.

Znám touto rukou, která hmatá skálu.
Znám touto nohou, jež se vzepřela.
Neušklíbáš se tomu mému málu,
ty, který měl bys vědět docela?

Vědět a myslit v ukončeném plánu.
Bolestí kůže, dřené do krve.
Prahnutí mysli vstříc či nazpět k ránu.
Být, naposledy nebo poprvé.

Oč jsme to hráli? Skoro o nic. O den.
Včera či zítra? Nebo nevíš sám?
Již nebo ještě – kdo jsme koho hoden?
Stoupám a přece v čas se propadám.

Jsme někde oba. Kdo se komu zjeví?
Ztracená rokle. Času slepý žleb.
Už od pšenice neoddělí plevy
a neupeče nekvašený chléb.

Horolezec

Není noc, ani den. V tu neurčitou chvíli
zas pracně zlézá hřbety pustých hor
k neurčitému, bezcílnému cíli.
Chuchvalce mraků táhnou za obzor.
Cítí jen rukou, která hmatá skálu.
Ví jenom nohou, jež se vzepřela.
Nežádá víc. Má dost na tomto málu,
které mu dřina vrývá do těla.
Skála se drolí na beztvarou masu.
Z ledovce kape ušpiněný sníh.
Prolézá smrtí prostoru a agonií času.
V poryvech větru hučí krutý smích.
Vnímá jen rukou, která hmatá skálu.
Ví jenom nohou, jež se vzepřela.
Neslyší výsměch tomu svému málu
toho, jenž ví a zná vše docela.
Chuchvalce mokrých mraků skryly
lhostejný plenér mrtvých hor.
A horolezec, dalek bezcílnému cíli,
netečně mizí za obzor.